

***Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder***

SSF-generalsekretær Jens A. Christiansen Ved mødet i Tydal Lørdag den 8. juni 2024 kl. 14:00

Mål er nødvendige

Sydslesvig kommer i mål! – det er årsmødemottoet i år. Det skal forstås i sammenhæng med Europeada – de nationale mindretals eget EM i fodbold, som afvikles fra den 29. juni til den 6. juli her i vores grænseregion, nogenlunde parallelt med det professionelle fodbold-EM. Stævnet afholdes af vores europæiske mindretalsorganisation FUEN, og hovedansvarlig for gennemførelsen er blandt andre SdU og SSF.

Forberedelserne til vores eget sommereventyr kører på de høje nagler, og jeg er sikker på, at vi kommer i mål.

Det danske mindretal er de sidste 20-30 år kommet godt i mål. Trods giftige udslip fra den mindretalspolitiske lavamark i tidens løb, ikke mindst i 2010, hvor den slesvig-holstenske landsregering besluttede at reducere elevtilskuddet til de danske børn med 15 pct., har vi i det store og hele i dag ligestilling og finansiell støtte fra tysk side. Og Danmark har siden 1920 såvel politisk som finansielt levet op til daværende statsminister Neergaards løfte på Dybbøl Banke adresseret til de dansksindede, der blev tilbage syd for grænsen. Han udtalte: De vil ikke blive glemt!

Set i lyset af andre nationale mindretals eksistensvilkår i Europa, har vi i Sydslesvig en

velfungerende mindretalsmodel. Vi er med København-Bonn erklæringerne fra 1955 i hånden kommet godt i mål. Vi er sikret frihed til at kræve vores ret som hjemmehørende danske i Sydslesvig. Det danske mindretal har fri, uindskrænket adgang til sit moderland, ret til foreningsliv og ret til at organisere egne vuggestuer, børnehaver, skoler og andre institutioner. Og SSW er undtaget fra 5-procents spærregrænsen. Som der står i Bonn-erklæringen: *Däne ist wer will*.

I Tarp er mindretallet på det seneste kommet sensationelt godt i mål. Over de næste år finansierer A.P. Møller Fonden et stort mindretalscenter med dagtilbud, skole og lokaler til foreningsaktiviteter. En storslået donation. Tak til Fonden!

SSF har støttet initiativet fra begyndelsen og bidraget med argumenter for projektet. Så tillykke til jer – tillykke til det danske mindretal. Der er tale om et flot mål takket være det solide danske arbejde i Tarp og omegn. Det er også et mål, der motiverer hele mindretallet til at fortsætte dets danske arbejde.

Et arbejde, der er mangfoldigt og trækker på mange hundrede frivillige, der gør en forskel. Mindretallets foreninger er vores infrastruktur, der sikrer et velfungerende dansk mindretalssamfund i dagligdagen. Her er vi i mål.

Og dog, måske er vi ikke helt i mål på alle fronter. I hvert fald har vi indsatsområder, hvor vi så at sige hele tiden skal holde bolden i spil. Muligvis når vi ikke disse mål fuldt ud, men mindretallet skal tilstræbe det: Er vi gode nok til at holde fast i dansk sprog og ånd? Er vi tilstrækkeligt bevidste om mindretallets nationale bekendelse og den enkeltes medansvar for det danske fællesskab i Sydslesvig? Er vi tilstrækkeligt oplyste om vores historie og mindretallets eksistentielle forudsætninger? At vi er et sindelags- og værdifællesskab og ikke et alternativt forbrugertilbud. Gør vi i vore foreninger og institutioner nok for løbende at definere et dansk-sydslesvigsk ståsted, der

knytter os til Danmarks sprog- og kulturrum?

Disse spørgsmål skal opfattes konstruktive for netop at kunne holde kursen for den danske folkelige bevægelse i Sydslesvig, vi alle er en del af.

Grundtvig er det moderne Danmarks fader. Han har som ingen andre præget det danske samfund og værdifællesskab siden midten af 1800-tallet. Her fik det danske folk og Danmark historiske og åndelige vinger. Ja, det hele blev ligesom analyseret lidt fra oven for at binde landet og menigmand ind i en dansk historisk, poetisk og folkelig fortælling, der udgjorde og stadig udgør Danmarks inderste væsen. Grundtvig arbejdede hele tiden, han tænkte, skrev og talte. Hans salmer og folkelige foredrag lagde grunden til det moderne danske samfund og danskernes selvforståelse som folk.

Det danske mindretal er rundet af denne tradition. Vi er ikke en del af det danske rigsfællesskab, men vi er en del af det danske folkefællesskab.

Hans ånd og indflydelse kommer bl.a. til udtryk i vore kendte institutioner: Folkestyre - Folketing - Folkekirke - Folkeskole - Folkehøjskole.

Grundtvig forbandt det, han kaldte menneskeånd med folkeånd og skrev i 1848 digtet Folkeligheden. Strofe 4 lyder: *Til ét folk de alle høre / som sig regne selv dertil / har for modersmålet øre / har for fædrelandet ild / resten selv som dragedukker / sig fra folket udelukker / lyse selv sig ud af æt / nægte selv sig indfødsret.*

Ja, *Däne ist wer wil*. Det er er Grundtvigs liberale kongstanke om igen. Men når valget så endelig er taget, følger en forpligtelse til at bevæge sig ind i det danske sprog- og kulturrum og bekende sig til det sydslesvigske, danske fællesskab.

Vi skal ikke blande os i den enkeltes baggrund og personlige vægtning af dansk og tysk

identitet, men når borgeren melder sig ind i fællesskabet med dets foreninger og institutioner, så må det være et aktivt valg af dansk sprog og kultur. Så har man prioriteret det danske spor.

Grundtvig taler om flere former for kærlighed. Der er den kærlighed, der findes mellem mig og min hustru. Der er den kærlighed, der udtrykker forkærlighed for sit lands historie, sprog, kultur og ånd. Og så findes der selvkærlighed, som er lig med egoisme og selvovervurdering.

Det er forkærligheden til det danske, der skal stå i forgrunden for alt vort folkelige og professionelle arbejde. Det gælder de frivillige såvel som de ansatte, der bør gå foran som eksemplariske rollemodeller.

Forkærlighed til en bestemt kultur og nation er ikke ensbetydende med, at det danske mindretal er en isoleret ø, der ikke er og ikke ønsker at være en del af verden. At være national bevidst er ikke det samme som at være nationalist og dyrke nationalisme, hvor afgrænsning hviler på at nægte andre kulturer og folkeslag deres eksistens. Alle har en demokratisk ret til at være den, man er. Derfor har tidens tiltagende højreradikale, fascistisk funderet nationalisme i Europa intet med dansk national forkærlighed og frisind at gøre. Og hvad der navnlig sker i den ekstreme højrefløj i Tyskland, bør bekymre os meget.

Det danske mindretal står for frisind, retsstatsprincipper og de universelle menneskerettigheder ud fra den grundlæggende fordring, at ville de andre uden at opgive sig selv. Vi er integreret i det tyske samfund med ret og pligt. Samtidig er vi som gode sønderjyder og sydslesvigere engagerede europæer. Efter fire krige siden 1848 i vores grænseregion giver dette sig selv.

At tilhøre et nationalt mindretal er ikke kontraproduktivt i relation til et samarbejdende Europa. Et klart ståsted med udblik og forsvar for frihed og diversitet sikrer et demokratisk EU med plads til forskellighed bundet ind i et politisk, værdimæssigt fællesskab.

Som sagt: Det handler om at ville de andre uden at opgive sig selv og, kunne man tilføje, egen ret.

I EU lever over 50 mio. borgere, der er forankret i et nationalt mindretal eller en regional sproggruppe. Der findes over 100 forskellige sprog - Europa er kulturelt en sammensat, differentieret størrelse, og alligevel er vi en del af den europæiske familie med fælles grundlæggende værdier og interesser.

Derfor er SSF engageret i FUEN for at bidrage med erfaringerne fra vores mindretalsmodel og for at præge den mindretalspolitiske udvikling med dansk og nordisk demokratiopfattelse som bagtæppe. Her er vi ikke i mål endnu.

Ruslands angrebskrig i Ukraine og den sikkerhedspolitiske trussel i Europa rammer ligeledes nationale mindretal. Særligt selvfølgelig i Ukraine, hvor mindretal oplever diskriminering og i nogle tilfælde decideret død og fordrivelse som følge af russiske bombardementer.

Mindretalsforholdene i Ukraine er generelt miserable. Når freden engang vender tilbage, kræver det en stor indsats at binde mindretallene ind i ordnede og demokratiske rammebetingelser. Forholdene lader meget tilbage at ønske.

EU spiller en afgørende rolle i forsøget på at genskabe fred og sikkerhedspolitisk stabilitet i Europa. En demokratisk europæisk regulering af nationale mindretalsforhold er en del af denne fredsskabende indsats. Og i den proces vil såvel FUEN som det danske mindretal i al beskedenhed bidrage målrettet.

Vi kan være stolte af vores gode mindretalsforhold i den dansk-tyske grænseregion. Det gælder ligeledes Danmark og Tyskland. Vi er et forbillede, og det forpligter os til at se ud over vores egen næsetip.

Tak for ordet.